

RS AU § 39 Bokslutskommuniké

Ärendenummer: RS 2025/197

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Bokslutskommuniké 2024 godkänns.

Sammanfattning

År 2024 har varit ett ekonomiskt mycket utmanande år med exceptionellt höga pensionskostnader och en svag utveckling av skatteintäkterna. De höga pensionskostnaderna var kända redan innan året påbörjades och av den anledningen budgeterades ett resultat på -127 miljoner kronor (mnr).

Årets resultat blev -186 mnr, vilket innebär en budgetavvikelse på -59 mnr. Den främsta anledningen till budgetavvikelsen är att flera nämnder inte klarade av att hålla sina budgetar. En positiv avkastning på de finansiella placeringarna på 110 mnr bidrog till att underskottet kunde hållas nere.

Årets resultat efter balanskravsjusteringar, efter att reavinster från försäljning av anläggningstillgångar samt orealiserade vinster och förluster från värdepapper beaktats, slutar på -203 mnr. Det finns en möjlighet att använda resultatutjämningsreserven för att inte behöva återställa underskottet. Den är på totalt 364 mnr.

Utgifter för investeringar inklusive exploateringar uppgår till 702 mnr och innebär att 51 procent av budgeten har använts. Investeringarna har inte kunnat finansieras med egna medel utan extern upplåning har varit nödvändig. Låneskulden har ökat med 296 mnr och uppgick vid årsskiftet till 676 mnr. Trots upplåning har nyttjandet av kontokrediten periodvis ökat. Vid årsskiftet nyttjades kontokrediterna med 121 mnr.

Den totala pensionsskulden/pensionsförpliktelsen har ökat mycket kraftigt under både 2023 och 2024 till följd av den värdesäkringen som ska ske enligt pensionsavtal. Orsaken är den mycket höga inflationen. Den totala pensionsskulden uppgår i bokslutet till 4 117 mnr .

De finansiella tillgångarna, i form av aktie- och räntefonder, uppgår i bokslutet till 818 mnr. Det är en ökning med 160 mnr . Avkastningen har varit mycket god under året och uppgår till 16 procent samtidigt som nya medel har avsatts med 50 mnr.

Under 2024 har soliditeten inklusive hela pensionsförpliktelsen försvagats mycket och uppgår till 4,6 procent (2023: 8,2 procent). Den främsta förklaringen är det negativa resultatet, en stor ökning av pensionsskulden och en hög investeringsnivå.

Bedömning

Region Gotlands finansiella ställning har försvagats mycket sedan 2022. Den höga inflationen har haft stor påverkan på kostnadsutvecklingen i verksamheterna och mycket stor påverkan på pensionskostnaderna som under 2024 ökade med 25 procent och uppgick till 856 mnkr.

Nettokostnadsutvecklingen har varit mycket hög både 2023 och 2024.

Ökningen av skatteintäkter och bidrag har varit betydligt lägre och har medfört att resultatutvecklingen har varit negativ. Även investeringsutgifterna under 2023 och 2024 har legat på höga nivåer, vilket också har påverkat låneskuld, likviditet och soliditet.

Nämndernas sammanlagda underskott mot budget blev -123 mnkr och minskade successivt i jämförelse med prognoserna i delår 1 (-183 mnkr) och delår 2 (-164 mnkr). Hälso- och sjukvårdsnämnden har varit mycket framgångsrik när det gäller att minska sina kostnader för inhyrd personal. För regionen som helhet minskade kostnaderna för inhyrd personal med 35 procent motsvarande 69 mnkr. Uppmaningen till medarbetarna att ta ut semester gav också effekt. Semesterlöneskulden minskade med 4 mnkr istället för en normal ökning med 8 mnkr. Även återhållsamhet med att personalens resor och deltagande i kurser och konferenser har haft effekt. I jämförelse med 2023 så minskade kostnaderna med 10 mnkr motsvarande 22 procent.

Utvecklingen av skatteintäkter och bidrag 2025 och framåt återgår enligt SKR:s prognoser till en mer normal årlig ökningstakt på 4,5 procent allteftersom den ekonomiska tillväxten tar fart och konjunkturen återhämtar sig.

Pensionskostnaderna kommer, enligt de senaste prognoserna, att normaliseras från och med 2025. Det förutsätter dock att inflationen ligger på nivån för riksbankens inflationsmål. I jämförelse med 2024 innebär det cirka 300 mnkr i lägre årliga pensionskostnader.

I "Mål och budget 2025-2027" är effekterna av högre skatteintäkter och bidrag och lägre pensionskostnader redan beaktade. Nämndernas budgetramar har utökats med 5,0 procent när effektiviseringskravet på 70 mnkr har beaktats. Det budgeterade resultatet för 2025 är 87 mnkr och förutsätter att nämnderna både kan eliminera befintliga underskott och därutöver sänka sina kostnader med ytterligare 70 mnkr. För att det budgeterade resultatet 2025 ska kunna uppnås behöver nettokostnaderna därmed sänkas med cirka 200 mnkr. Det finns begränsade möjligheter att öka intäkterna. Det är därför på kostnadssidan som regionen har störst rådighet. Den största kostnadsposten är personal (cirka 55 procent) och köp av verksamhet (ca 15 procent). Det är långa ledtider från att beslut fattas till att kostnadsänkningar får genomslag. Det blir därmed mycket svårt att klara ett positivt resultat 2025.

I "Mål och budget 2025-2027" uppgår investeringarna till 2 712 mnkr för 2025-2027. Givet de mycket höga investeringsnivåerna och de budgeterade resultaten 2025-2027, visar finansplanen att låneskulden kommer att öka från 676 mnkr till 2 076 mnkr. Anledningen till den mycket kraftiga ökningen av

låneskulden är kombinationen av mycket höga investeringsnivåer och låga resultatnivåer. I samband med budgetbeslutet gav regionfullmäktige ett uppdrag till regionstyrelsen att ta fram ett förslag på prioritering av investeringar på ett maxtak för investeringar på 600 mnkr år 2025-2027. Regionstyrelsen har föreslagit att maxtaket för investeringar i skattefinansierad verksamhet ska vara 1 500 mnkr totalt för 2025-2027. Det skulle innebära den totala investeringsbudgeten skulle uppgå till 2 333 mnkr och skulle innebära en låneskuldens på 1 697 mnkr, vilket är 379 mnkr lägre.

En ökning av låneskulden från 676 mnkr till 2 076 mnkr innebär att räntekostnaderna skulle öka från 17 mnkr per år till 52 mnkr givet en genomsnittsränta på 2,5 procent. Med en låneskuld på 1 697 mnkr blir den årliga räntekostnaden istället 42 mnkr. Ökade räntekostnader kommer att öka kravet på effektivisering ytterligare. Förutom räntekostnader ökar också kostnaderna för avskrivningar.

Region Gotland har antagit finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Ett av dessa mål är att låneskulden får uppgå till högst 15 procent av skatteintäkter, utjämnung och generella statsbidrag. Syftet med målet är att ha kontroll över låneskuldens utveckling och att förhindra att skuldsättningen begränsar framtida generationers möjlighet att låna. Den snabba ökningen av låneskulden utan maxtaket skulle innebära att låneskuldens andel kommer att öka till 14 procent 2025, 19 procent 2026 och 27 procent 2027. Med maxtaket blir motsvarande siffror; 14 procent 2025, 17 procent 2026 och 22 procent 2027.

Regionfullmäktige fattade 2024-11-18, § 166 beslut om att nämnderna ska vidta ytterligare åtgärder för att begränsa underskottet 2024 och bromsa den höga kostnadsutvecklingen i verksamheterna samt att anpassa verksamheten inför 2025 års ekonomiska utmaningar. Det blir avgörande för Region Gotlands ekonomiska ställning att nämnderna lyckas med det uppdraget. Regionstyrelsen har även fattat beslut om att minska den årliga investeringsnivån och gett ett uppdrag till regiondirektören att ta fram ett förslag till investeringar i skattefinansierad verksamhet som inte överstiger 1,5 miljarder 2025-2027.

Sammanfattningsvis kan konstateras regionen befinner sig i ett ekonomiskt utmanande läge som kommer att kräva modiga beslut och prioriteringar för att nå bättre ekonomiska resultat och för att klara en god ekonomisk hushållning över tid.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Mikael Wollbo, redovisningschef och Ulrika Jansson, ekonomidirektör, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Bokslutskommuniké 2024

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-01-30